

Stekla je HE Mangapapa

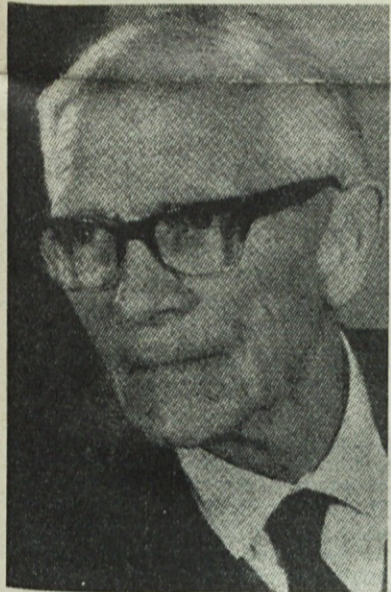
Prav takrat, ko je 2. septembra 1972 naš delavski svet na svečani seji slavil 25. obletnico začetka proizvodnje, je v Novi Zelandiji v hidroelektrarni ob reki Mangapapa tamkajšnji ministrski predsednik gospod Marshall s pritiskom na gumb pognal prvo od dveh litostrojskih turbin.

Takoj nato je agregat sinhroniziral na mrežo gospod Mandeno, najstarejši in najbolj izkušen inženir Nove Zelandije, inženir, ki ima zasluge, da je na tem delu tega oddaljenega otoka v Tihem oceanu pred dobrimi 60 leti zasvetila prva električna žarnica in da odtlej ni več ugasnila.

V čast staremu gospodu

Malo je inženirjev, ki bi se mogli pohvaliti s tako dolgim in plodnim strokovnim življenjem. Komaj je mogoče verjeti: rodil se je leta 1888, a še vedno je čil in zdrav, bistrega duha in po ne ravno praznih ulicah Aucklanda vozi avto temperamentno kot mladenič.

Že leta 1911 je sodeloval pri postavitvi prve novozelandske hidroelektrarne Hora-Hora na reki Waikoti in leta 1915 je postal krajevni inženir v Taurangi. Kot navdušen privrženec električne energije je že isto leto

g. Lloyd Mandeno

Že v času, ko je nadziral dela za HE Mc. Laren Falls, je vzbudilo njegovo pozornost sedem manjših rek v porečju Mangapape, ki so bile vsaka zase energetsko nepomembne, združene pa bi mogle dati dotok 20 m³/s ob znatnem padcu. Potem ko je leta 1926 zapustil Taurango in odšel v Auckland, kjer je postal soustanovitelj projektantske tvrdke Mandeno, Chitty & Bell, se je še vedno vračal v divjino Mangapape, se vzpenjal na griče in meril višine ter vode. V duhu jih je pričel združevati s kanali, predori, pregradami in jezeri. Tako je nastala zamisel energetskega sistema Mangapapa, ki bi mogel v treh elektrarnah razvijati moč 35 MW zo potrebe Taurange in okolice. Za svojo idejo je pridobil mestni svet Taurange in tamkajšnjo energetsko komisijo.

Žal gospodarski razvoj Taurange ni bil tako hiter, kot bi mogel gospod Mandeno pokrivati naraščajoče potrebe po električni energiji. Zato so pričeli z uresničevanjem njegove zamisli šele po letu 1965, ko sta mestni svet in energetska komisija ustanovila združeni odbor za proizvodnjo energije. Ta je zaupal izdelavo projekta Mangapapa gospodu Mandeni. In tako je 2. septembra letos, torej 50 let po mladostni zamisli inženirja Mandene, v njegovi pozni starosti, stekla prva hidroelektrarna v sistemu Mangapapa. Da počaste starega moža in priznajo njegove zasluge za elektrifikacijo Taurange in Nove Zelandije so jo imenovali hidroelektrarna Lloyd Mandeno.

Čestitamo, gospod Mandeno

V Litostroju se z vsem srcem pridružujemo čestitkam, ki jih

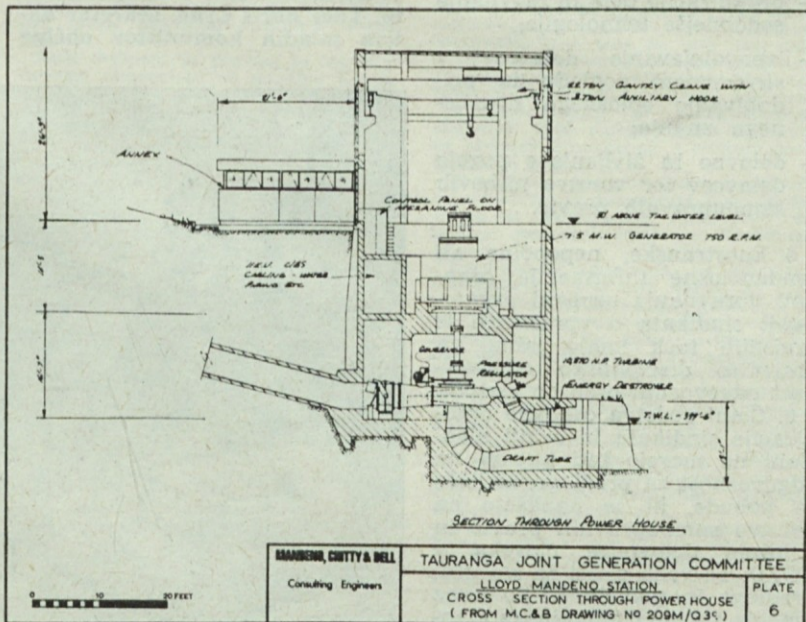
sprejema gospod Mandeno v teh tednih. Pridružujemo se jim s spoštovanjem do znanja in do delovnih uspehov tega moža, ki je tudi naš znanec. Njemu smo v Aucklandu predstavili tehnično zamisel svoje turbinske opreme, pred njim smo zagovarjali našo prvo pretočno loputo in prav pri njem smo najprej odtajali led nezaupanja, na katerega razumljivo naleti še neznan proizvajalec opreme. Gospod Mandeno se je ogrel za našo ponudbo in predlagal združenemu odboru, da naroči turbine pri Litostroju.

Staremu gospodu moramo biti hvaležni, da nam je pripogojil vejico do prvega posla v tej oddaljeni in perspektivni deželi.

Če rečemo »star«, potem ne mislimo pri tem na ničesar negativnega, kar navadno skriva ta beseda. Nasprotno, z njo hočemo le poudariti izredno nasprotje med številom let in svežino njegovega duha. Ko se je ob otvoritvi zahvalil za lepo priznanje, in omenil, da sta turbini in generatorja dobavili jugoslovanski tvrdki, je dejal: »Z naročilom pri teh tvrdkah je Tauranga v nekem smislu prelomila z zgodovino. Srečen sem, da po dosedanjih izkušnjah lahko rečem, da bo rezultat po vsej verjetnosti kar najbolj zadovoljiv. Ta nakup bo, tako upam in verjamem, pomagal utrjevati mednarodno sodelovanje.«

Ali bi mogel kaj takega reči po duhu star človek, vzgojen in odrašen v togem konzervativizmu, katerega zaverovanost vase ne hote postavlja visok zid okrog dežel, kjer hočejo ljudje živeti po svoje? Gospod Mandeno se je s temi besedami, z zanosom, ki ga ni mogoče pripisovati niti vsem mladim, visoko dvignil nad svojo okolico. Čestitamo mu tudi za te besede.

Ko mislimo nanj, se nam vsiljuje v spomin predvsem njegova podoba. Skoraj ni mogoče razumeti, kako se more za tako skromno in tiho pojavo skrivati toliko znanja in izkušenj in za nagubanim čelom tako razgibane misli. Le skromnost in pripadnost njegovi deželi sta ga zadržali, da v vsem svojem dolgem življenju še ni stopil niti na evropska niti na ameriška tla.

Presek hidroelektrarne Lloyd Mandeno, ki je opremljena z dvema litostrojskima Francisovima turbinama po 9.500 kW

Letošnji zagrebški velesejem

Za Litostrojo je bila udeležba na letošnjem zagrebškem velesejmu jubilejnega značaja. Ko smo v letu 1948 prvič sodelovali na tej prireditvi, smo pravzaprav prikazovali proizvode, izdelane v letu 1947. Tedaj smo pokazali v glavnem proizvode vodnih turbin in črpalk. Naša udeležba je imela takrat tudi velik politični pomen. Dokaj zahtevni proizvodi, izdelani doma, so bili predmet izrednega zanimanja milijonov obiskovalcev, ki so si z neverjetnim občudovanjem ogledali naše proizvode.

Skupno z rastjo in širjenjem naše proizvodnje smo povečevali obseg našega razstavnega prostora na velesejmu. Izkušnje 25 let so nas vodile pri izbiri vsakokratnih pa tudi letošnjih razstavljenih eksponatov. Na velesejmu se pojavljamo z najnovejšimi dosežki vseh skupin proizvodov. Taka zasnova ima izreden pomen pri vzbujanju zanimanja za naše proizvode, saj se to čuti vse leto, posebno še takrat, ko kupci pri nas naročajo proizvod in se sklicujejo na velesejem.

Velesejem je pregled najnovejših tehničnih dosežkov v svetu. Temu sledimo tudi mi in smo v letošnjem letu prikazali večino novosti s področja preoblikovalnih strojev, proizvodnje vilicarjev, turbinske proizvodnje itd.

Lahko zapišemo, da smo okno v svet, ki ga predstavlja zagrebški velesejem, v celoti izkoristili.

Naša oprema, naš uspeh

Naša turbinska oprema kupca prav gotovo ne bo razočarala.

Montažni mojster tovariš Razpotnik, ki mu je kolektiv dolžan priznanje za izredno solidno opravljeno delo, je v pismu dne 26. 8. 1972 napisal: »Preizkusil sem že loputo pod polnim pretokom in dobil odlične rezultate. Ne bom jih sedaj opisoval, ker sem preutrujen (ura je ena ponoči). Naj samo rečem, da čudovito zapira. Vsi so bili impresionirani. Čudijo se tudi delovanju regulatorja tlaka.« — O agregatu samem pa poroča v montažnem poročilu št. 8: »Agregat izredno mirno teče. Vibracije se na komparatorju ne dajo čitati. Opletanje gredi nad mehanskim pogonom je manjše kot 0,02 mm. Danes sem pregledal tudi turbinski gonilnik. Po približno 100 urah obratovanja ni na njem nobenih znakov poškodb.«

Za dvomljivce, ki se jim izjave našega mojstra ne zde dovolj nepristranske, navajamo besede gospoda Leylanda, mlajšega inženirja in prvega pomočnika gospoda Mandene. Ta nam piše 15. septembra 1972: »Otvoritev hidroelektrarne je bila 2. septembra 1972. Stroj je 1. septembra prvič obratoval pod polnim avtomatskim daljinskim upravljanjem. Tako smo torej opravili otvoritev, ne da bi imeli vmes en sam dan rezerve. — Kdorkoli kaj ve o turbinah in je videl vaše stroje, ga močno impresionirajo. Jaz sam sem z njimi izredno zadovoljen. Tečejo zelo mirno. Imeli smo le nekaj nepomembnih težav.«

Dež ni preprečil manifestacije prijateljstva

V novozelandskih dnevnikih, ki so o otvoritvi hidroelektrarne poročali na prvih straneh, beremo, da je močan dež v noči na 2. september poškodoval ceste do hidroelektrarne, tako da je bila vožnja po njih tvegana. Investitor je zato odstopil od prvotnega namena, da bi bila centrala ob otvoritvi dostopna javnosti. V centralo na otvoritev je zato pripeljal le povabljenе goste, za katere je organiziral transport.

Na število gostov pri svečanem kosilu kasneje v Taurangi pa dež ni vplival. Tu ni manjkalo niti jugoslovanskih vin, saj je beograjski Progres, ki je bil komercialni vodja posla, tudi s

te strani poskrbel za primerno reklamo.

Naš ambasador je govoril deset minut o možnostih izmenjave industrijskih izdelkov z Jugoslavijo in o naših dosedanjih sodelovanjih z Novo Zelandijo. Po sporočilu tovariša Razpotnika je najbolj presenetil bivši predsednik združenega odbora za proizvodnjo energije gospod Ross, farmar po poklicu. Ko je nazdravil Jugoslaviji s kozarčkom laškega rizlinga, se ni mogel ubraniti solz. Ta naš prijatelj je bil gost Litostroja nekaj mesecev po tem, ko smo dobili naročilo za turbine. Bil je to njegov prvi obisk v naši deželi. Ogledal si je Slovenijo od Ljubelja do Dravskega polja, občudoval je skrbno obdelano zemljo in spoznal, da onstran »zidu« ne grizemo...

Zaradi pristnejše novozelandske atmosfere naj dodamo, da so na kosilu bili tudi domačini, pripadniki maorskega plemena iz Ngati-Hangarau, ki so odboru prodali zemljo, na kateri stoji hidroelektrarna. To so potomci bojevnikov, ki so pri Gatepaju naklestili čete generala Camerona. Njihova prisotnost je bila po zapisu novozelandskega novinarja posrečena ilustracija dandanašnjega vsklajenega sožitja in razumevanja obeh ras.

Majhna stvar lahko mnogo pomeni

Ta resnica prav gotovo velja za naši turbini v HE Lloyd Mandeno. Nista veliki niti po moči niti po dimenzijah, vendar pomenita za Taurango in njeno okolico velikanski energetski prispevek kot najmočnejša pogonska stroja hidroagregatov v tem delu Nove Zelandije.

Veliko pomenita tudi nam. Predstavljata našo prvo dobavo v deželo, kjer nas do včeraj niso poznali. S svojo kvaliteto nam bosta gladili pot do prihodnjih poslov v Novi Zelandiji in v drugih deželah Pacifika. Z njima se je Litostroj pokazal vreden zupanja gospoda Mandene in z njuno kvaliteto smo dostojno prispevali k časti, ki so mu jo izkazali njegovi rojaki.

Hkrati pa smo v počastitev svojega lastnega jubileja dodali dragocen kamenček v mozaik svojih delovnih zmag.

L. Šolc, dipl. ing.

STATUT IN SINDIKAT

Izvršni odbor sindikata je na eni svojih minulih sej obravnaval določila o sindikatih, kot so zapisana v ustavi SRS, statutih občin in delovnih organizacijah. Zlasti slednja so bila predmet posebne pozornosti. Pobudo za razpravo o mestu in vlogi sindikata v ustreznih določilih je dala zlasti javna razprava o dopolnitvah ustave SR Slovenije, katere vsebina temelji na XXXI. ustavnem amandmaju. V njem so zapisane pravice delavcev, da združeni v sindikatih razvijajo in uresničujejo družbeno samoupravljanje in socialistične samoupravne družbene odnose, zagotavljajo svoj vpliv na družbeno odločanje in uveljavljajo svoje samoupravne pravice. Iz brošure, ki jo je izdala Zveza sindikatov Slovenije avgusta 1972 in jo je sestavil Vlado Vodopivec, povzemamo skrajšani poglavji z določili o sindikatih v statutih delovnih organizacij in temeljnih organizacijah združenega dela.

Statutarna določila o mestu in vlogi sindikatov v delovnih organizacijah bi morala določiti predvsem:

1. Na kakšen način sindikati v delovnih organizacijah vplivajo na odločanje samoupravnih organov o dohodku, ki ga delovni ljudje ustvarjajo, kako sodelujejo s svojim vplivom pri upravljanju s sredstvi družbene reprodukcije in na kakšen način vplivajo na odločanje o pridobivanju dohodka. Statutarne norme morajo odgovoriti na to, kako organizirati tako obveščanje in stopnjo obveščenosti delavcev o vseh pomembnih vprašanjih, da bodo lahko po članih samoupravnih organov — ki so tudi člani sindikata — ali prek sindikalne organizacije v direktnem stiku s samoupravnimi organi in vsemi organi upravljanja sprejemali tako stališča in oblikovali take predloge ter pobude, ki bodo izraz njihovih temeljnih kratkoročnih in dolgoročnih interesov.

Nadalje naj bo vsebina statutarnih določil tudi, kako obravnavati pobude in predloge, ki so izraz organizirane volje in sprejetih stališč članov sindikata; zlasti glede na to, da imajo ti vse drugačno veljavo, če so sprejeti v demokratični razpravi, kot pa če pomenijo zgolj še tako napredno mnenje posameznikov. Kako razrešiti neogibne konflikte in doseči optimalno soglasje v primerih, ko različne zahteve kot izraz različnih interesov vodijo do različnih stališč? Kako zavarovati delovne ljudi pred mani-

puliranjem z njimi in pred demagogijo posameznikov ali skupin, ki si prizadevajo — včasih tudi mimo njih — uveljaviti svojo voljo?

2. Vsebinska statutarnih določil so nadalje odgovori na vprašanja, kako že v delovni organizaciji dosegati nenehno izpopolnjevanje strokovnega in splošno družbenega znanja članov sindikata, ki dopolnjuje druge oblike pridobivanja takega znanja in ki poteka za področje delovnih organizacij ali za področje celotne občine. Kako spodbujati razvoj sodobne organizacije dela in uvajanje modernih tehnologij, ne da bi to delavci sprejemali z občutkom socialne negotovosti. (To so vprašanja, ki že segajo na področje ureditve delovnih pravic iz minulega dela in na področje ustanavljanja novih delovnih mest ter usposabljanja delavcev za delo na njih!) Kako spodbujati delavce za izboljševanje njihovih delovnih ali življenjskih pogojev in kako obravnavati te pobude ter odgovarjati nanje, četudi niso povsem stvarne, da to ne bi slabilo in zaviralo predlagatelev in drugih delavcev?

3. Kako sprejemati in obravnavati v organih upravljanja zahteve po zaščiti delavcev in kako varovalno delovati, da ne pride

do zaostrovanja konfliktov med posamezniki in med posameznimi skupinami? Zlasti bi morale statutarne določbe predpisati, kako zavarovati člane sindikalnega vodstva pa tudi vsakega delavca pred občutkom izpostavljenosti, če se pošteno bori za varstvo samoupravnih pravic bodisi posameznega delavca ali skupin delavcev.

4. Kako dosegati v delovni organizaciji, da bo značaj samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja demokratičen, da bodo delavci o samoupravnih sporazumih ne le obveščeni po njihovem sprejetju, temveč da bodo o njih razpravljali pred sprejemanjem in jih sprejemali za svoje, in nadalje, kako zagotoviti obveščeno delavcev o učinkih samoupravnih sporazumov?

5. Določila o mestu in vlogi sindikatov v statutih delovnih organizacij morajo tudi zagotoviti organizirano sodelovanje delavcev pri izbiri kandidatov za organe samoupravljanja. Zavarovati morajo pravico do pobude in predlogov za samoupravno urejanje določenih vprašanj v vsaki delovni organizaciji. Odgovoriti morajo na vprašanja, kako organizirati obravnavanje vprašanj, ki jih delavci prek sindikata organizirano naslavlajo na samoupravne organe in kako delavce seznanjati s predlogi za ureditev vprašanj, ki se nanašajo na njihov položaj v delovni organizaciji, preden o njih samoupravni organi odločajo.

Seveda niso ta vsa vprašanja, na katera bi moral odgovarjati o sindikatih statut delovne organizacije. Toda bistveno je, da morajo samoupravni akti v splošnih določilih podrobno in določno, ne pa samo deklarativno in splošno, opredeliti, kako uresničevati vpliv delavcev na odločanje v delovni organizaciji in na razvoj samoupravljanja, ker je to v različnih pogojih in razmerah specifično!

Gledano s pozicij sindikatov predstavlja taka statutarna opredelitev mesta in vloge sindikatov zavest in akcijo, aktivnost in obveščeno celotne sindikalne organizacije in vseh njenih forumov. To namreč šele omogoča oblikovanje predlogov, pobud in zahtev in s tem tudi vpliv na samoupravno odločanje. To pomeni, da sindikalni forumi niso samo registratorji razpoloženi delovnih ljudi, ki jih sporočajo v njihovem imenu naprej, marveč morajo biti sindikalni forumi dejavniki, ki organizirajo pretresanje vseh pomembnejših vprašanj o položaju delovnega človeka v sindikalni organizaciji, ki organizirajo soočanje posameznih mnenj in stališč in ki si prizadevajo oblikovati različna mnenja kot izraz različnih interesov v enotno voljo ter v čim bolj enotno stališče sindikalnega članstva.

Za določila o sindikatih v statutu temeljne organizacije združenega dela prinaša brošura vzorec določil, ki so naslednja:

1. Osnovna organizacija sindikata je sestavni del samoupravljanja v temeljni organizaciji združenega dela (TOZD), prek katere delavci organizirano vplivajo na samoupravno odločanje, razvijajo svoje samoupravne odnose ter uveljavljajo svoje pravice iz samoupravljanja.

Organi upravljanja v TOZD so dolžni obravnavati predloge in

pobude osnovne sindikalne organizacije in njenih organov, ki se nanašajo na položaj delovnega človeka. Organi upravljanja morajo, če predloge osnovne organizacije sindikata deloma ali v celoti zavrnejo, o tem obvestiti osnovno organizacijo obenem z navedbo razlogov za odklonitev.

2. Organi upravljanja so dolžni o pomembnejših predlogih, ki so določeni v statutu ali v drugih aktih za ureditev posameznih vprašanj in ki se nanašajo na položaj delavca, pred dokončnim sklepjem obvestiti osnovno organizacijo sindikata in predloge razumljivo obrazložiti. Obenem s predlogom morajo zahtevati od osnovne organizacije sindikata, da se o njih v primerem roku

izjavi. Rok mora omogočiti osnovni organizaciji, da se posvetuje s svojim članstvom in da se seznanijo s stališči večine delavcev v delovni organizaciji. O stališčih sindikalne organizacije morajo organi upravljanja razpravljati prej, predno o takih vprašanjih dokončno odločajo. Če osnovna organizacija sindikata do roka ne odgovori, lahko organi upravljanja sklepajo brez njenega mnenja.

3. Organi upravljanja so dolžni v roku, ki ga določa statut, odgovoriti tudi na vsa vprašanja, ki jih naslovi nanje osnovna organizacija sindikata in na katere terja odgovor sindikalno članstvo.

4. Organi upravljanja so se zlasti dolžni seznanjati s predlogi in pobudami osnovne organizacije sindikata o vprašanjih, ki zadevajo:

- odločanje o delitvi dohodka, upravljanje s sredstvi družbene reprodukcije in odločanje o pridobivanju dohodka;
- samoupravne sporazume in družbene dogovore in njihovo izpopolnjevanje;
- organizacijo dela in razvijanje sodobnejše tehnologije;
- izpopolnjevanje delavcev v strokovnem pogledu in pridobivanje splošnega družbenega znanja;
- delovne in življenjske pogoje delavcev ter varstvo njihovih samoupravnih pravic.

5. Enostranske, nepopolne ali tendenciozne informacije organov upravljanja osnovni organizaciji sindikata o vprašanjih iz prejšnjih točk imajo lahko za posledico disciplinsko odgovornost odgovornih oseb po statutu.

6. Člani vodstva osnovne organizacije sindikata in ostali njeni člani ne morejo biti klicani na odgovornost za predloge, stališča in pobude, ki se nanašajo na varstvo samoupravnih pravic in položaja delovnega človeka v TOZD. To velja zlasti za stališča, predloge in pobude, ki so izraz mnenja večine sindikalnega članstva, pa tudi za predloge, ki so izraz mnenja posameznikov ali samo dela sindikalnega članstva.

7. TOZD omogoča delovanje sindikalne organizacije. Skladno s statuti Zveze sindikatov Jugoslavije, Zveze sindikatov Slovenije in sindikata delavcev posameznih dejavnosti ter skladno z lastnimi pravili (statutom) osnovne organizacije sindikata se njena funkcija kot osnovne organizacije sindikata uresničuje v sistemu samoupravljanja temeljne organizacije združenega dela zlasti tako, da:

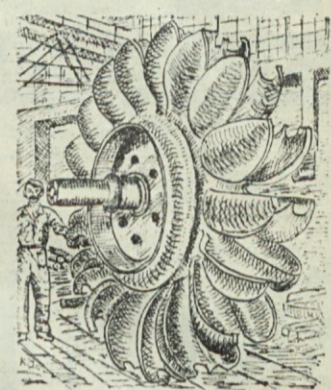
- sklicuje sestanke zaradi razprave o vprašanjih, ki zadevajo korist posameznikov ali TOZD;
- daje mnenja in predloge k statutu in drugim splošnim aktom, preden jih sprejmejo samoupravni organi;
- organizira volitve članov samoupravnih organov na vseh samoupravnih ravneh in za delegacije združenega dela in je politični nosilec kandidatne liste za člane organov samoupravljanja, ki jo sprejmejo zbori volivcev v TOZD;
- predlaga referendum o vprašanjih, ki jih določata zakon in statut;
- zahteva odpoklic posameznih članov ali kolektivni odpoklic samoupravnih organov.

8. TOZD omogoča delovanje osnovne organizacije sindikata:

- zagotavlja ji prostore za sestanke in dodatna materialna sredstva za njeno dodatno aktivnost;
- omogoča sindikalne sestanke med rednim delovnim časom; o sklicevanju takih sestankov samostojno odloča izvršni organ osnovne organizacije sindikata potem, ko predhodno z vodstvom TOZD (obrata) ugotovi najprimernejši čas za sestanek;
- članom izvršnega organa osnovne organizacije sindikata priznava nadomestilo osebnega dohodka za normalne organizacijske potrebe v obliki pripravljanja akcij, ko zaradi opravljanja svojih funkcij zapustijo svoja delovna mesta;
- članom izvršnega organa osnovne organizacije sindikata priznava za politično izobraževanje določeno število dni plačanega dopusta na leto;
- za izobraževanje članov izvršnega organa osnovne organi-

zacije sindikata zagotavlja z letnim programom dodatna sredstva;

— omogoča članom TOZD, ki so izvoljeni v organe sindikata

v občini, republici in zvezi, da se lahko udeležujejo redno sklicanih sej.

9. Organi upravljanja v delovni organizaciji so dolžni omogočiti sodelavcem raziskovalnega centra RS ZSS za samoupravljanje in strokovnim sodelavcem sindikatov, ki se izkažejo s pooblastilom, opravljati ankete, razgovore in vsa druga dela v zvezi z raziskavami zaradi empiričnega spremljanja razvoja samoupravljanja ter jim v ta namen dati na razpolago vse potrebne podatke. Organi upravljanja pa imajo pravico dobiti rezultate raziskav.

10. Osnovna organizacija sindikata štiti svoje člane v delovnih sporih. O nameravanem prenehanju delovnega razmerja delavcev — če prenehanje ni nastopilo sporazumno, zaradi kršitve delovnih dolžnosti, oziroma po sili zakona — morajo organi TOZD obvestiti predsednika sindikata najmanj 7 dni pred sprejetjem sklepa o prenehanju dela.

Gradivo, ki ga objavljamo, je dragocen pripomoček pri oblikovanju določil o sindikalni organizaciji v naših internih aktih. Na podoben način bi kazalo oblikovati določila tudi za delovanje ostalih družbeno-političnih organizacij v podjetju, saj se pri neposrednem delu često srečujemo z vprašanji neurejenih odnosov in celo konfliktov.

K. V.

MLADI V ZK

Dne 6. 10. so v prostorih samoupravljanja sprejeli v vrste članov ZK naslednje mladince: Marjeta Trebše, Aleksandra Trifunoviča, Boža Vogrinca, Dušana Vovka in Srečka Pirca.

Sprejemu so prisostvovali: Sekretar aktiva mladih komunistov občine Šiška, v. d. sekretarja zveze mladine občine Šiška, predsednik ZM občine Šiška, sekretar tovarniškega komiteja in nekateri drugi.

Sekretar tovarniškega komiteja je v svojih besedah poudaril, da je večina članov ZK že starejših in da je potrebno oživeti vrste komunistov z mlajšimi člani. Tudi Boris Črne, sekretar aktiva mladih komunistov občine

Šiška, je poudaril, da je današnja povprečna starost članov ZK kar 44 let, v prvih povojnih letih pa je bila 21. Mladi naj bi se zavdali, da jim ZK pravzaprav nič ne nudi, pač pa zahteva od njih angažiranost v družbenem in političnem življenju. Na poti družbenega razvoja je še mnogo težav in ker je idejno politični boj težak, morajo tako mladi, kot stari komunisti biti v svojih prizadevanjih enotni.

Alfred Tomažič je pribil, da se člani ZK v nobenem primeru ne bi smeli izmikati delovnim dolžnostim. Geslo mladih članov ZK v Litostroju naj bi bilo: »Več znanja, več volje, več osebne odgovornosti.«

Po sprejemu v ZK se je razvila živahna diskusija (Foto Žlebnik)

ZA »BELO« SORICO

Dne 3. 10. 1972 je sindikalna organizacija Litostroja sklicala posvet o zimskem ponovnem odprtju doma na Soriški planini. Na posvet so povabili petnajst najodgovornejših predstavnikov raznih strokovnih služb, samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij, športnikov in planincev ter pretehtali razloge za in proti.

Da bi si tudi ostali člani kolektiva ustvarili popolnejšo sliko o zimskem obratovanju doma na Soriški planini, smo poprašali nekaj Litostrojčanov, ki poznajo Sorico tudi pozimi, kaj mislijo o tem.

Ludvik Šarf, vodja oddelka za VT

Razen zadnjih nekaj let je bila Sorica odprta poleti in pozimi. Prav letos so sindikalna in druge družbene organizacije pokazale mnogo volje za organizacijo zimске rekreacije. Upam, da bomo s skupnimi močmi uredili Sorico tako, da se bo za zimski dopust ogrelo še več članov našega kolektiva. Zaradi izredno ugodnih snežnih razmer in obilice smučarskih terenov, ki so primerni za vse smučarje, od začetnikov do smučarjev mojstrov, je Soriška planina izredno primerna za zimski oddih. Do predlanskega leta, ko so čez zimo zaprli Sorico, smo vsako sezono organizirali 14-dnevno smučanje, in sicer tako, da je bil en teden namenjen samo šolarjem, drugi teden pa družinam s šoloobveznimi otroki. Naj povem, da v vsem tem času, razen nekaj manjših poškodb, nismo imeli nobenih nezgod prav zaradi strokovnega vodstva smučarskih tečajev, ki je poskrbelo za to, da so vsi smučali le po urejenih smučiščih.

Zimska oživitve doma je povezana z velikimi problemi, npr. z rentabilnostjo poslovanja, težave pa so tudi s pluzenjem ceste. Vso zimo ne moremo pluziti ceste, pač pa bi lahko cesto proti Bohinju očistili v začetku aprila. Pozimi je dohod na planino možen le peš in to iz Volčje drage, ali vasi Sorice. Res je, da ta vzpon zahteva celega človeka. Sicer, kdor gre smučat, gre sem zato, da se razgiba in fizično utruji.

Za razvijane moderne smučarje ima Sorica še eno pomanjkljivo, saj zaenkrat še ni žičnice, ne stalno teptanih prog.

Za žičnico sem pripravil načrte že leta 1962, tudi projekti za nadaljnjo perspektivno izgradnjo soriških smučišč so že obdelani, toda zaradi finančnih težav do realizacije teh načrtov še ni prišlo.

Menim, da je gradnja žičnice brez stalnega čiščenja ceste gospodarsko neutemeljena, žičnica s cesto pa je brez večjega rekreacijskega centra prav tako gospodarsko neutemeljena.

Podjetja in družbene organizacije pred časom niso kazale mnogo razumevanja za zimsko rekreacijo, zato je planinsko društvo Litostroj s svojimi sredstvi organiziralo tečaje za šolsko mladino.

Kar se tiče zasedenosti Soriške kočice menim, da bo tja do druge polovice decembra bolj mrtva sezona, okoli novega leta in še teden kasneje, bodo kočice zasedli Litostrojčani, konec januarja bodo tu na zimskih počitnicah šoloobvezni otroci, v februarju bodo kočice napolnili gojenci naše industrijske šole, v marcu pa bo na planino sindikalna organizacija vodila rekreacijske izlete.

Oj ljubo veselje... (Foto Stane Kocjan)

Vinko Kožuh, vodja oddelka za družbeni standard.

Prepričan sem, da po osmih letih službovanja na tem mestu poznam probleme Sorice z vseh strani. 1. 11. 1970 smo kočice čez zimo zaprli. Takrat smo tudi poslali dopis skupščini Škofja Lo-

Sorica v soncu (Foto Dolenc)

ka, kjer smo navedli, da je vzrok za slab obisk v koči, kar povzroča nerentabilno poslovanje doma, slaba prevozna pot na planino, ki je v zimskem času sploh neprehodna. Zaradi neurejene poti in škarp je pluzenje snega skorajda nemogoče in predvsem predrago.

Tu so zameti visoki do pet metrov, Sorica leži namreč v Bohinjskem kotu, zato bi bilo treba vsako zimo pluziti cesto tudi do šestnajstkrat. Vedeti moramo, da stane eno pluzenje pol milijona starih dinarjev, pluzenje pa je otežkočeno, ker je sneg pomešan s kamenjem, rolba pa le stežka opravi svojo nalogo zaradi neravnega cestišča.

Za gojence našega izobraževalnega centra, ki bodo na Soriški planini na zimskih počitnicah, nikakor ne bi mogel prevzeti odgovornosti. Možna je, da bi se pripetila kakšna nesreča, kdo jih bo pa reševal? Vzemimo primer iz leta 1969, ko smo bili kar mesec dni brez kakršne koli zveze z našim osebjem na planini. Da je bila smola še večja, je bila prekinjena celo telefonska zveza.

Mnenja sem, naj bi dom odprli konec marca, takrat, ko bi se nam pluzenje že izplačalo. Naj pripomnim, da smo včasih, ko smo imeli Sorico v zimskih sezonah odprto, imeli v eni sami zimi od štiri do pet milijonov takratnih dinarjev izgube. V celi sezoni je na Sorici letovalo približno 65 članov kolektiva, kar je v primerjavi s Fieso, ki je odprta le dva in pol meseca in kjer letuje približno 600 članov kolektiva, zelo nizka številka.

Milan Vidmar, tehnični sekretar samoupravnih organov

Bil sem že od nekdaj proti temu, da bi bila Sorica pozimi zaprta. V domu smo odpravili tisto, za kar bi nam sanitarna inspekcija lahko dom zaprla: slabe sanitarije.

Kar se tiče ceste na Sorico naj pripomnim, da je cesta iz Bohinja proti Sorici razen pet kilometrov že vsa asfaltirana. Upajmo, da bodo letos očistili cesto do vrha, tako, kot so jo že pred leti.

Za našo mladino je smučanje na Sorici glede na vseljudo obrambo zelo pomembno, tu pa lahko dobi tudi temelje bodoče zimске rekreativne dejavnosti. Z zimsko sezono na Sorici se strinjam tudi zato, ker smo pred časom ugotovili, da lahko s člani našega kolektiva in njihovimi družinami zagotovimo dvomese-

no zasedbo kapacitet doma. Naj še poudarim, da daje Sorica kot center zimске rekreacije velike možnosti članom kolektiva za nadvse zdrav zimski oddih. Menim pa, da je za večji razmah zimskega športa na Sorici potrebna širša propaganda.

Stane Kocjan, vodja odseka za ITT

Imamo eno najlepših planinskih postojank v Sloveniji, zakaj neki bi ostala pozimi neizkoriščena. Tudi drugi kolektivi, s

Naj omenim najprej svetle strani zimске sezone na planini. Te so:

- izredno lepi tereni za smučanje,
- vremenske prilike so v zimskih mesecih izredno ugodne - to trdim na temelju vsakodnevnega zapisovanja v dveh sezonah,
- snežne razmere omogočajo skoraj šestmesečno smuko,
- za vse objekte na planini je z gospodarskega vidika bolje, če imajo goste vse leto.

V zimski sezoni bi naši člani kolektiva, kakor tudi drugi, lahko del letnega dopusta izkoristili tudi v zimskem času.

- Vsaka medalja ima dve strani. Poglejmo še drugo stran, temnejšo:
- zimski dostop na planino,
- tereni brez žičnice, oziroma vlečnice,
- vojaške vaje,
- težavno preskrbovanje s hrano.

Eden od velikih problemov je dostop na planino. Gozdno gospodarstvo Bled sicer pluzi cesto do Volčjih jam, od tu pa je še približno 2,5 km ceste, ki se je pozimi nihče ne usmili. Po drugi, krajši varianti, po Selški dolini, je cesta do odcepa v Danje sicer pluzena, od tu pa je še tri kilometre ceste, za katero je zimsko vzdrževanje zelo drago. Naj povem, da so zimski obiskovalci pretežno (če so neugodne razmere na Starem vrhu in Selški dolini) člani društev iz Škofje Loke, Selc in Železnikov.

Ne smemo pozabiti na to, da je danes le malo idealistov, ki bi bili pripravljene uro ali dve, težko otovorjeni, pešati do kočice, nato pa še eno uro do vrha Lajnarja za en sam spust navzdol. Poseben problem pa so vojaške vaje, ki so pogoste prav v zimskem času. Na vajah se zvrstijo vojaške enote iz štirih garnizionov. Tri, štiri ali celo več dni je zaradi tega vsak dostop ali sestop s planine nemogoč.

Oskrbovanje z živili bi bilo morda olajšano z ureditvijo dostopa, saj si ne morem predstavljati, da bi se oskrbovali z nahrbtniki, tako kot njega dni.

Po kristalnem pobočju (Foto O. Dolenc)

Hrabroslav Premelč, direktor izobraževalnega centra

V izobraževalnem centru smo zelo zainteresirani za organizacijo smučarske šole na Sorici. Obiskovalci bi jo vsako leto v štirih enotedenskih tečajih učenci drugega letnika poklicne šole.

Ker nimamo telovadnice, v zimskem času sedaj učenci nimajo prave telesne vzgoje. Pa četudi bi jo imeli, bi bilo neprecenljive vzgojne vrednosti, če bi se učenci v času šolanja naučili smučati. To bi bila bogata nalozba za njihovo zdravo življenje. Ko bi se zaposlili, bi preživljali skupaj z drugimi člani naše delovne skupnosti svoj prosti čas, tudi na ta način bi se spletale vezi s podjetjem, ki bi jim tako rekreacijo omogočalo. Končno ne smemo prezreti dejstva, da bi smučarska šola in smučanje sploh prispevalo h krepitvi obrambne sposobnosti mlade generacije ter tako dopolnjevalo naloge pri uresničevanju pouka obrambe in zaščite.

Glavna ovira za izvedbo smučarske šole je pomanjkanje smučarske opreme, ki je zelo draga. Nabaviti bi morali vsaj 50 parov smučic in smučarskih čevljev ter poskrbeti za pomoč pri oblačilih

najpotrebnejšim. Tako velikih izdatkov poleg stroškov bivanja pa večina učencev in njihovih staršev ne zmoro. Potrebovali bi pomoč našega podjetja in podjetij ZP Iskra, za katera tudi šolamo učence. Izdatek za opremo bi bil velik le prvo leto, kasneje bi namreč opremo vsako leto dobro hranili in jo le dopolnjevali.

Prepričan sem, da bi učenci in učitelji prav radi pomagali pri urejevanju Sorice, kot so doslej pred vsakoletno sezono pomagali urejevati počitniški dom v Fiesi.

Tone Erman, vodja odseka poslovnice HE

Kot eden navdušenih privrženec zimskih športov in rekreacije v naravi sem odločno za to, da je dom na planini odprt tudi čez zimo. Seveda pa mi kot komercialistu ni vseeno, kakšne so ekonomske posledice vzdrževanja postojanke za vsako ceno.

Sorici ne manjka pogojev za pomembno zimskošportno središče, katerega rentabilnost ne bi predstavljala vprašanja. Seveda to ne bo postala čez noč. Z določenim programiranim prizadevanjem pa je ta cilj povsem ostvarljiv.

Če danes pravimo, da se vzdrževanje doma v zimski sezoni ne splača, ker obiska ni, moramo hkrati odgovoriti na vprašanje, kaj pa smo doslej storili, da bi tudi »belo« Sorico približali delovnemu človeku? Zakaj so akcije planinskega društva ostale osamljene?

Res, da je vzdrževanje pristopa pozimi v sedanjih razmerah otežkočeno, drago, nerentabilno, toda ali ne mečemo dosti bolj nenačrtno in pomembnejša sredstva dan za dnevno skozi okno (zamuje roki, premije, penali, izmet, tehnološki spodrsaljki)?

Toda cilj naše akcije je vendar zadosti jasen in določen: nuditi delovnemu človeku zdravo rekreacijo ob vsakem letnem času. Za to pa se splača nekaj žrtvovati.

Povsem jasno je, da trošenje sredstev za nekaj entuziastov ni opravičljivo, vendar me niti ma-

lo ni strah, da nam za primerno ekonomsko odškodnino ne bi uspelo napolniti prostih kapacitet s tujimi gosti, ki so morda v pogledu pojmovanja koristnosti rekreacije korak pred nami. Imamo časopise, radio, televizijo, telefon, turistična društva in obveščanje ne more predstavljati nikakršnega zadržka več.

Res pa je, da prav v matičnem kolektivu pogrešam več gorečnosti, širšo interesno bazo za zimsko rekreacijo. Tiči morda vzrok za to v preveliki komoditeti, standardu, zapečkarstvu, nepoznavanju koristi gibanja v naravi?

Toda nekeje v dnu sem kljub vsemu optimist in verjamem, da se bo slej ko prej tudi tisti vase zaprti, sam s seboj zadovoljni litostrojčan zganil, zavriskal v zimski dan in napolnil na planino gledat zimsko cvetje, preskusit svojo trdnost, pozabiti težave dolinskega okolja...

Takrat planina ne bo več samevala in sredstva ne bodo vržena stran. Pripravimo anketo - ne »za zimsko Sorico ali proti njej«, ampak koliko litostrojčanov je pozimi že obiskalo planino in koliko od njih je ne bo več, ker jih je razočarala...

Spremembe v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja

(Nadaljevanje)

ZAVAROVALNA DOBA, KI SE ŠTEJE S POVEČANJEM

V prejšnjem sestavku sem že omenila, da so sprejeti ustavni amandmaji v znatni meri vplivali tudi na sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ker porabi to zavarovanje velika sredstva, ki grede ne le v breme zavarovalnice, temveč tudi v breme organizacij združenega dela in družbeno-političnih skupnosti, morajo imeti le te pri urejanju zadev s tega področja večjo vlogo pri samoupravnem odločanju. Zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se zato tudi pri določanju zavarovalne dobe, ki se šteje s povečanjem, omejuje le na splošne določbe.

Zvezni zakon predvideva, da se zavarovalna doba lahko šteje s povečanjem na tistih delovnih mestih, kjer so naslednji pogoji:

- v zvezi z opravljanjem dela na delovnem mestu znatneje delujejo na zdravstveno stanje in delovno zmožnost delavca škodljivi vplivi, ne glede na to, da so bili uporabljeni vsi splošni in posebni varstveni ukrepi ter drugi ukrepi, s katerimi jih je možno odpraviti ali zmanjšati;
- delavci na teh delovnih mestih delajo neposredno ob viru škodljivih vplivov v nepretrganem delovnem procesu;
- delavec dela na delovnem mestu ob navedenih pogojih poln delovni čas, pri čemer velja za poln delovni čas tudi krajši od 42 ur, če je za posamezno delovno mesto določen krajši delovni čas zaradi posebnih delovnih pogojev.

Zavarovalna doba se šteje s povečanjem tudi na delovnih mestih, na katerih zavarovanci po določeni starosti zaradi fizioloških sprememb organizma ne morejo več v redu opravljati svojega dela (n. pr. baletniki, operni pevci itd.).

Zakon predvideva, da se zavarovalna doba šteje s povečanjem tistim zavarovancem, ki so v Jugoslaviji prebili na delu s polnim delovnim časom najmanj 5 let kot slepi, bolni za distrofijo ali sorodno boleznijo, zavarovanci s telesno okvaro najmanj 70 odstotkov, civilne žrtve vojne s telesno okvaro najmanj 70 odstotkov oz. vojaški vojni invalidi od I. do VI. skupine.

Zavarovalna doba, ki se šteje s povečanjem, je odvisna od teže dela, vendar največ za 50 odstotkov. Ustrezno s povečanjem zavarovalne dobe se zavarovancem zniža tudi starostna meja.

Seznam delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, obseg povečanja in ustrezno znižanje starostne meje določijo skupnosti zavarovancev s statutom ali kakim drugim aktom skupnosti.

DRUŽINSKA POKOJNINA

Zvezni zakon predvideva tudi zavarovanje za primer smrti zavarovanca, to zagotavlja socialno varnost svojcem zavarovanca preko pravice do družinske pokojnine. Pravico do družinske pokojnine imajo:

- zakonec, če izpolnjuje pogoj glede starosti (za vdovo 45 let, za vdovca 60 let), oziroma če niso sposobni za samostojno pridobivanje ali če imajo enega ali več otrok, ki imajo pravico do družinske pokojnine pa izpolnjujejo proti njim roditeljske dolžnosti;
- otroci (zakonski ali nezakonski, posvojenci ali pastorki), ki še niso stari 15 let, oziroma preko te starosti, če izpolnjujejo ostale pogoje (se redno šolajo, ali so nesposobni za samostojno preživljanje);
- starši, če jih je zavarovanec preživljal in izpolnjujejo pogoj glede starosti.

Splošni pogoji za pridobitev pravice do družinske pokojnine,

ki se tičejo predvsem zavarovanca, so naslednji:

- zavarovanec mora imeti vsaj 5 let zavarovalne dobe oz. 10 let pokojninske dobe s predpisano gostoto zavarovanja, oziroma več kot 20 let pokojninske dobe — če je smrt posledica bolezni ali poškodbe izven dela;
- pravico do družinske pokojnine imajo svojci zavarovanca, ki je ob smrti izpolnjeval pogoje za invalidsko ali starostno pokojnino ali je ob smrti užival starostno ali invalidsko pokojnino;
- pravico do družinske pokojnine pridobijo svojci ne glede na pokojninsko dobo zavarovanca — če je smrt nastopila kot posledica poklicne bolezni ali nesreče pri delu.

Pogoji za pridobitev pravice do družinske pokojnine se z novim zakonom niso bistveno spremenili. Edino novost predstavlja to, da skupnosti lahko določijo najvišji znesek družinske pokojnine.

PRAVICE IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA ZA BORCE

Obseg pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih imajo borci NOV in španski borci, je z novim zakonom ostal na isti ravni. Za borce NOV se med ostalim za izračun pokojninske osnove še vedno jemlje povprečje osebnih dohodkov zadnjih petih let oziroma, če je za nje ugodnejše, enako kot za ostale zavarovance. Ostale določbe ostanejo nespremenjene, zato jih tukaj ne bi naštevala.

Kakšna naj bo delovna obleka?

Po svetu se delavci za delo oblečejo v posebno delovno obleko. Druge obleke je škoda, ker bi se pri delu hitro umazala in raztrgala, pa tudi za delo ni pravilna. Je namreč pogosto preveč in tako krojena, da nas ovira pri delu.

Delovna obleka naj bo iz močnega, vendar pa lahko pralnega blaga. Največkrat je temno modre, temno sive ali rjave barve, da se čimmanj pozna umazanija.

Krojena je v enem kosu — hlače in jopič skupaj. Ta kroj »pajac« je posebno pripraven za mehanike, šoferje, ključavničarje in delavce v kovinski industriji nasploh. Ker je »pajac« neroden za oblačenje in slačenje, imajo mnogi rajši delovno obleko krojeno v dveh kosih — v zgornjem delu podaljšane hlače in jopič. Delovna obleka se mora prilagati oblikam telesa, vendar pa nas ne sme nikjer tiščati in nikakor ne sme ovirati gibanja udov ali krvnega obtoka. Važno je torej, da nas posebno nad sklepi ne veže. Vendar pa tudi ne sme biti mahedrava. Posebno velja to za rokave in hlačnice, ker mahedravi rokavi radi pridejo med kolesje ali jih zgrabijo drugi gibljivi strojni deli, kar lahko povzroči hude poškodbe rok ali celo smrt. Rokavi se morajo tesno prilagati ob zapestju, hlačnice po ob členkih, zato morajo biti prišiti na rokavih in hlačnicah jezički z gumbico ali pa gumbi, ne po vrhu našiti, da nas ne bi ovirali pri delu in da ne štrle daleč stran, da bi ne mogli priti med strojne dele. Tudi ob pasu naj jopič ne mahedra, temveč naj se rahlo prilaga, tako da nas ne ovira pri sklanjanju in obračanju v pasu. Namesto gumbov uporabljamo rajši sponke in pritiskače, ki se pri močnejšem potegu odpnejo in razklenijo tako, da obleko v primeru nezgode lahko hitro slečemo.

Ovratnik naj bo visoko krojen — zaprt, da obvarujemo spodnje perilo in tudi kožo umazanije.

Seveda pa nas ne sme tiščati, da ne ovira krvnega obtoka. Ovratnik tudi ne sme biti iz grobega, hrpavega blaga, da ne drgne občutljive kože na vratu. Delovna obleka mora biti torej narejena po meri ali pa mora biti na izbiro toliko različnih velikosti, da si vsak lahko izbere pravilno. Pri nas še nismo tipizirali krojev in vsaka šivalnica jih tako dela, kot se ji zdi. Prav bi bilo, da bi tovarne postavile strožje zahteve, kadar nabavljamo delovne obleke v šivalnicah.

Delovno obleko kupuje delavec na svoje stroške, po rezijski cenii, ali pa jim jo nudi delovna organizacija.

Delovnih oblek ne nosimo samo zaradi higienskih in varnostnih razlogov, temveč veliko pripomore tudi do reda in discipline. Obleka delavce tudi neprestano opominja in spodbuja k izvrševanju njihovih dolžnosti, kar je tako važno za uspešno delo.

Pri nas so delovne obleke žal predrage, delavci imajo zato komaj eno ali dve in ni redko, da nosijo to obleko tako dolgo, dokler ni čisto raztrgana in umazana. Posebno ob zapestju in na ovratniku je delovna obleka kar prepojena z raznimi mazili in umazanijo. Ker se ta umazanija stalno drgne ob kožo, se na koži pogosto pojavijo presadne pike, tvori in izpuščaji. Vsak delavec bi moral imeti vsaj dve delovni obleki in ju vsakih 14 dni, če ne vsak teden zamenjal.

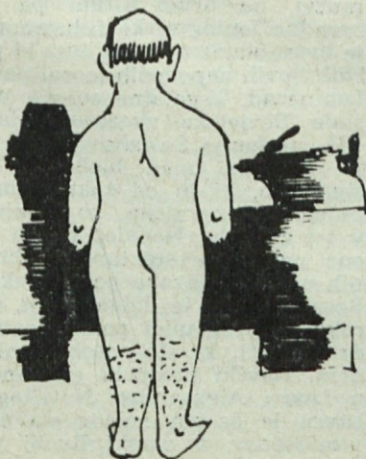
Podjetju bi bilo v korist, če bi prav vsi naši delavci nosili pri delu enotne delovne obleke. Manj bi bilo nezgod, manj kožnih bolezni, zboljšala bi se tudi disciplina. Kar mučno je v tovarni gledati delavca, ki namesto delovne obleke uporablja stare in ponošene, večkrat strgane domače obleke, ki so »za delo v podjetju še vedno dobre«. V istih zamazanih oblekah grede delavci pogosto tudi domov, ter še v svoje stanovanje prinašajo umazanijo, prah in izparine, ki so pogosto zdravju škodljive.

Zelo sproščene se počutijo delavci, ki po končanem delu odložijo svojo delovno obleko, se okopajo in preoblečejo v drugo obleko. Z delovno obleko vred pustijo v garderobi tudi vso utrujenost in skrb delovnega dne.

Ivan Šavor

ROJSTNI DNEVI

V septembru so praznovali svoj 50. rojstni dan naslednji člani našega kolektiva: 9. septembra Ivanka Biček iz DR, 14. 9. Stane Grundner iz FI, 19. 9. Alojz Šprohar iz VET, 23. 9. Ana Čuk iz zunanje storitvene enote.

Nudist ne potrebuje obleke

V KOLONI NA ČEŠKO

22. septembra 1972 so se pred tovarno že ob 6. uri zvrstili avtomobili po številkah od 1 do 32. Iz megleno zaspane Ljubljane nas je vodila pot preko Ljubelja po sončni Avstriji do češke meje. Zaradi urejevanja formalnosti na meji med Češko in Avstrijo smo prišli v rekreacijski center naših gostiteljev Červena, šele ob temi. Naši gostitelji so bili člani kolektiva tovarne ventilatorjev iz Milevske.

Z novimi prijatelji smo kramljali in neli pozno v noč, Slovenci smo vsi razumeli češko, Čehi pa slovensko.

Naslednje jutro, v soboto, sta našo veliko družbo, saj nas je bi-

kovane puške vseh vrst, in prekrasen lesen strop z rezbarijami.

Nato smo se z rečno ladjo peljali proti toku reke Vltave, pod mogočnim mostom z enim samim lokom. Še enkrat nas je od daleč pozdravil grad Zvickov. Pomahali smo mu v pozdrav in po uro in pol trajajoči vožnji smo dospeli do našega rekreacijskega centra. Tega večera smo imeli poslovnili večer. Bil je en dan prej kot smo mislili, samo zato, da ne bi bili preutrujeni, če bi se poslavljali dan pred odhodom. Drugo jutro smo si ogledali še bližnje mesto Pisek. Tu smo upravljali in kupovali razne drobnarije. Drobnarije pravim zato, ker naše poto-

Cilj rallyja — rekreacijski center ZVVZ Červena na Češkem

lo kar 78, čakala že dva avtobusa. Odpeljali smo se mimo prosternih gozdov, kjer smo v misliih mimgrede nabirali gobice, vse do Prage. Ogledali smo si trg pred Hradčani in mogočno katedralo ter še nekaj drugih praških spomenikov in trgov. V znameniti gostilni pri Švejklu smo jedli češke knedlike in pili pivičko, nato pa smo si vsak po svoje ogledovali Prago. Žal je bilo vreme zelo hladno, zato je lepota Prage kar malo zbledela. Moram povedati, da je en sam dan bivanja v Pragi premalo, da bi mesto vsaj nekoliko spoznal. Povzpeli smo se na visok mestni stolp, od koder se nam je nudil lep pogled na vedno mikavne stare strehe, gotske stolpe in stolpiče ter mogočne kupole.

Upam, da si bom ob prihodnjem obisku to lepo mesto lahko ogledala podrobneje, saj sem to pot videla premalo praških lepote.

V nedeljo smo preživeli čudovit dan. Ljubelnivji gostitelji so nam razkazali mesto Milevsko in tovarno ZVVZ, kjer izdelujejo mogočne ventilatorje in kjer je zaposlenih približno 2400 ljudi. Pot nas je nato vodila mimo jezua Orlik, ki je visok kar 70 metrov. Od tam smo odšli na ogled gradu Zvickov in dalje na čudoviti grad Orlik. Ta je prej stal visoko na pečini ob reki Vltavi. Z napolnitvijo akumulacijskega jezera pa se je dvignila voda prav do vznožja tega gradu. Grad ima zbirko umetniških slik, veliko knjižnico, galerijo orožja, kjer so z zlatom

vanje na Češko ni bilo organizirano, da bi kupovali, ampak zato, da bi spoznali lepote tuje dežele. Z vsakim takim potovanjem spoznavamo, kako žive ljudje drugje in ko se vračamo domov, še bolj cenimo svojo lepo domovino. V ponedeljek popoldne so nam domačini pripravili piknik na travi, kjer si je vsak po svojem okusu pekel meso na žaru. Toplota ognjev in omamen vonj po pečenem mesu sta poskrbela za prijetno vzdušje.

V torek zjutraj, že ob šteti uri, smo prijaznim gostiteljem še poslednjič segli v roke, hupe avtomobilov so glasno zatrobile v pozdrav, mi pa smo se odpravili domov.

Vračali smo se prek Dunaja, kjer smo se po predvidevanju zgubili. Na semaforju je zasvetila rdeča luč, naša kolona se je pretrgala in zavili smo levo namesto desno. Tako smo si nenamerno ogledali dunajsko opero, cerkev sv. Margarete in trg pred njo. Za pot smo nekajkrat povprašali vedno prijazen Dunajčane. Pred Triesterstrasse smo prišli iz mesta in po lepo speljani cesti na prelaz Semmering. Na najvišji točki smo se ustavili, kjer smo se pokrepčali s kavico, nakar smo se odpeljali naprej in se prek Ljubelja mimo prijaznih carinikov vrnili v Ljubljano.

Udeleženci rallyja smo hvaležni organizatorjem za vse, kar so nam nudili in z njimi si še želimo na pot.

TE — MA

Poškodbe v septembru

V mesecu septembru smo imeli v našem podjetju 38 poškodb, od tega 4 na poti v oziroma iz službe. V MO je bilo 17 poškodb, v PK 4, v FI 12, v VET 3 in v sektorjih 2 poškodbi.

Zaradi poškodb smo izgubili 647 delovnih dni; 238 delovnih dni v MO, 72 v PK, 239 v FI, 27 v VET in 71 delovnih dni v sektorjih.

Oči si je poškodovalo 12 delavcev, glavo 2, telo 2, prste rok 10, ostali del roke 4, noge pa si je poškodovalo 8 delavcev.

Največ poškodb je bilo v ponedeljek 9, sledijo torek 8, četrtek 7, petek 5, sobota 4, sreda 3 in nedelja 2 poškodbi.

V mesecu septembru smo imeli 7 poškodb manj, kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

